

Földrajz 11-12.évfolyam fakultáció helyi tanterve

Részei:

Földrajz 11.évfolyam

Földrajz 12.évfolyam

Óraszám

11.évfolyamon 36x2óra Középszint

12.évfolyamon 32x2óra Emelt szint

Cél:

A földrajz tantárgy célja a 11-12. évfolyamon, hogy tudatosítsa a tanulóknak, hogy a földrajzi környezet az ember természeti és társadalmi környezete, amely az emberi lét feltételeit biztosítja.

Meg kell erősíteni a diákok tudásában azokat a természeti tényezőket, amelyek meghatározzák a társadalmi-gazdasági fejlődés lehetőségeit, amelyek védelme és javítása biztosítja, hogy az emberiség tovább fejlődjön, s azt a tényt, hogy a környezetvédelem csak nemzetközi összefogással lehetséges.

Azok a tanulók, akik földrajz tantárgyból középszintű érettségét kívánják tenni, a megtanult ismereteket a 11-12. évfolyamon más szempontok szerint kell hogy rendszerezék, alkalmazzák a gyakorlatok során, kiegészítsék új ismeretekkel a társadalom és gazdaság, a politika változását követve.

Tudatosítani kell, hogy a földrajz fontos szerepet játszik a természeti és társadalmi, gazdasági és politikai jelenségek elemzésekor.

Ki kell alakítani a tanulóknak a térbeli és időbeli tájékozódás képességét.

Alkalmazzák a megismert természetföldrajzi jelenségeket a szomszédos országok, hazánk, az európai régió, s a kontinensek országainak gazdasági adottságainak vizsgálatánál.

Értékeljék a hazai és európai társadalmi, kulturális és tudományos értékeket, alakuljon ki bennük az egészséges nemzet- és Európa-tudat.

A megismert népek kultúráját, életformáját, értékeit tiszteljék, tartsák tiszteletben a másságot, értsék az egymásra utaltságot, a kölcsönös függőség viszonylatában.

Ki kell alakítani az érettségizett fiatalokban a világ problémái iránti aktív részvétel készségét.

A környezettudatos életmód kialakítása, az eltérő érdekek érvényesítésének bemutatásával lehetséges.

Követelmény:

Az érettségizők jussanak el olyan tudásszintre, hogy tudjanak térben és időben tájékozódni mind a természet- mind a gazdaságföldrajz területén.

Hasonlítsák össze az adott régiók jellemzőit, elemezzék az ok-okozati összefüggéseket, tudjanak következtetéseket levonni.

Az elméletben tanultakat tudják a gyakorlatban alkalmazni, hogy az életbe kikerülve a világ problémáinak megoldásában aktívan vegyenek részt.

Meg tudják magyarázni a természeti jelenségeket komplex módon, a társtudományok segítségével, tudjanak érvelni, vitatkozni.

A földrajzi nyelv ismeretében elemezzenek és modellezzenek földrajzi jelenségeket, eseteket, a problémákra találjanak megoldást.

11. évfolyamon a középszint, 12. évfolyamon a középszinthez kapcsoltn az emelt szint követelményei is szerepelnek.

Tartalom:

Feltételezhető, hogy a földrajzot érettségi tantárgyként azok választják, akik az előző években közepesnél jobb eredményt értek el, tehát tudunk alapozni a minimálisnál több tudásra. Ez határozza meg a tanításnál alkalmazott módszereinket is.

Válasszunk tehát olyan módszereket, amely épít az önálló ismeretszerzésre, az ismeretek gyakorlati alkalmazására, érvelésre és vitákra, egyszóval az aktivitásra.

Alakítsunk ki olyan csoportokat, amelyek összetételét félévente változtatjuk.

A 11. évben célszerű heterogén összetételű csoportokat létrehozni, a 12. évben ajánlatos a tudás szerinti homogén csoporttal dolgozni legalább a 2. félévben.

Összefoglalásnál célszerű mindig csoportmunkával dolgozni.

Adjunk minél több előzetes felkészülést kívánó feladatokat, erőteljesen építve a könyvtárhasználatra.

Rendszeresítsünk olyan kiselőadásokat, amelyek az új gazdasági változásokra hívják fel a figyelmet, ezeket az előadásokat kövessék viták, érvelések.

A szakfolyóiratoknak, a napi természeti és gazdasági hírek ismertetésének legyenek állandó felelősei.

A földrajzórakon építsünk a történelemben, művészetekben tanultakra, de ezen a két évfolyamon már önálló gyűjtőmunkával keressenek a diákok az országra, régiókra jellemző zenei, irodalmi, képzőművészeti, népi művészeti alkotásokat, filmet stb.

A térképek használata készség szinten kívánatos.

Értékelés:

A tanítási-tanulási folyamatoknak a 11-12. évfolyamon is fontos része az ellenőrzés, értékelés.

Ellenőrzéssel győződhetünk meg a tananyag elsajátításáról, amely elengedhetetlenül szükséges a továbbhaladáshoz, a sikeres érettségihez.

Az ellenőrzés lehet írásbeli, szóbeli, egyéni és csoportos.

A témazárók az előző években megszokott tesztfeladatokat, esszékérdéseket, gyakorlati feladatok elemzését tartalmazzák.

A topográfiai számonkérés nyomatékosabb hangsúly kap , melyhez vaktérképek használatával szerezzenek jártasságot.

A szöveges értékelés segíti a hibák kijavításának módját, megerősítést ad az eredményességhez vezető úton.

Az osztályozás öt fokozatú érdemjeggyel történik.

A gyűjtőmunkát szintén osztályzattal értékeljük, a súlyának megfelelően három ilyen osztályzat teljes értékű jeggyel egyenlő.

A témazáró dolgozatot kívánság szerint javítani lehet

Témakörönként készítsenek a tanulók érettségi felelt szintű vázlatot. Ezek rendezése, gyakorlása a 12. évfolyam második félévétől legyen rendszeres. A beszéd- és kifejezőképesség fejlesztése szempontjából ezeket osztályzattal értékeljük.

Feltételek:

A tantárgy oktatása a földrajzot választók számától függően nem feltétlenül osztálykeretben történik.

Technikai eszközök és tanulói segédletek (pl. földgömb, letéti könyvtár, stb) álljanak rendelkezésre.

Tankönyvek:

Azonosak az alaptantervi órákon használtakkal.

A 11.évfolyam fakultációs helyi tanterve

Témakör: Térképészeti ismeretek

Óraszám: 2

Cél:

A térképi ábrázolás sajátosságainak, jelentőségének, készítésének és a térképajták használhatóságának megismertetése.

A térképészítés történetének ismertetése. Alakuljon ki a tanulóknak a térkép használatának az igénye.

Tartalom:

A térkép, a térképi ábrázolás története. Az űrfelvételek és a távérzékelés szerepe a modern térképezésben. A térkép sajátosságai, mérések a térképen. A térkép fajtái, a tematikus térképek használata

Főbb tevékenységformák:

Tájékozódás az égbolton, a Naprendszert ábrázoló térképeken és csillagtérképeken. Tematikus térképek elemzése. Helymeghatározás és távolság mérés különböző térképeken. Környezeti elemek azonosítása űrfelvételeken.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Tájékozódás az égbolton, a Naprendszert ábrázoló térképeken és csillagtérképeken. Tematikus térképek elemzése. Helymeghatározás és távolság mérés különböző térképek használata során.

Témakör: Kozmikus környezetünk-Naprendszer

Óraszám:2

Cél:

A legújabb csillagászati és űrkutatási eredmények alapján bemutatni és megismertetni a Föld kozmikus környezetét. A Világegyetem, a Naprendszer mozgástörvényeinek megismertetése. Az Univerzum jellemző objektumainak megismerése.

Tartalom:

A Nap fizikai tulajdonságai, szerkezete. Bolygók és holdjaik, csillagok, csillagrendszerek, űrkutatás múltja jelene és lehetőségei. Példák az űrkutatás eredményeinek gyakorlati alkalmazására.

Főbb tevékenységformák:

Tájékozódás csillagászati térképen, összehasonlítás és következtetések levonása, önálló előadások, gyűjtőmunka.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Összefüggések felismerése térben és időben. Rendszerszemlélet kialakítása.

Témakör: A Föld, mint égitest**Óraszám: 4****Cél:**

A Föld keletkezésének, planetáris sajátosságainak megismertetése. A Föld mozgásai, azok következményei a Föld alakjára. Természettudományos világkép közvetítése, vélemények ütköztetése. A Föld mozgásából adódó sajátosságok megismertetése, időeltérések és azok számításainak készségi szintre való emelése.

Tartalom:

A Föld keletkezése, alakja, a gömbalak és következményei. A Föld mozgásai és annak következményei. A napi és az évi időszámítás, a helyi és a zónaidő számítása.

Főbb tevékenységformák:

A Föld mozgásainak és azok következményeinek magyarázata ábrák és modellek segítségével. A Hold fényváltozásainak bemutatása önállóan készített ábra segítségével. Az időszámítás legfontosabb elméleti és gyakorlati tudnivalóinak ismerete és alkalmazási készsége, a helyi idő és a zónaidő kiszámítása, alkalmazásszintű gyakorlása.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Általános törvényszerűségek felismerése, értelmezése, alkalmazása.

Témakör: A kőzetburok**Óraszám:6****Cél:**

A Föld sajátosságainak megismertetése, tudományos magyarázatok elfogadtatása-
lemeztektonika elmélete. A Föld belső és külső erőinek a megismerése. A Föld arculatának, változásának és sebezhetőségének az érzékeltetése. A Föld történetének ismertetése.

Tartalom:

A Föld gömbhéjas szerkezete, a kőzetburok felépítése, kőzetlemezek mozgásai és annak kísérőjelenségei. A Föld nagyszerkezeti egységei, kapcsolatuk az ásványkincsekkel. Az ásványok keletkezése, tulajdonságaik, csoportosításuk. Külső és belső felszínformáló erők hatásai, kapcsolatuk a nagy szerkezeti egységekkel.

Főbb tevékenységformák:

A kőzetlemez mozgások magyarázata modell, folyamatábra, film alapján. Magyarázó rajz készítése. Gyakorlati ismeretek megszerzése közvetlen megfigyelés alapján. Önálló ismeretszerzés.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei :

Ismerje fel az összefüggéseket a külső és a belső erők munkájában, vonjon le következtetéseket, ismerje fel a felszíni folyamatokat ismerjen jellegzetes példákat nagy szerkezeti egységekre és ásványkincseikre.

Témakör: A légkör**Óraszám: 4****Cél:**

A légkör összetételének, a benne lejátszódó meteorológiai folyamatoknak és törvényszerűségeinek a bemutatása. Megismertetni a légkör kialakulását és az élővilágot érintő összefüggéseket. Éghajlati sajátosságok bemutatásán keresztül a bioszféra földrajzi kiterjedését meghatározó tények, összefüggések bemutatása.

Tartalom:

A légkör anyagi összetétele, fizikai állapotváltozásai, mozgásjelenségei közötti összefüggések feltárása. A víz útja a levegőben, felhő és csapadékképződés kapcsolata és formái. Ciklon, anticiklon, időjárási frontok. Az időjárás előrejelzése és értelmezése. A nagy földi légkörzés. A levegő szennyezése és védelme a légszennyezés következményei.

Főbb tevékenységformák:

Rajzos és problémamegoldó feladatok alkalmazásával a légköri jelenségek felismerése, összehasonlítása. Időjárási, éghajlati térképek elemzése, ezekkel kapcsolatos grafikus ábrák szerkesztése.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Ismerjék az alapvető fogalmakat, tudjanak példákat mondani, ismerjék fel a természeti jelenségeket. Tudjanak adatok alapján számításokat végezni, tudják értelmezni az időjárás jelentéseket. Ismerjék a klímaváltozás okait és várható következményeit.

Témakör: A vízburok**Óraszám: 4****Cél:**

Az óceánok és a tengerek földrajzi jellemzőinek a bemutatása. Kiemelten fontos annak a komplex szerepkörnek a bemutatása, ami a Föld szempontjából az óceánokra, tengerekre a felszíni és a felszín alatti vizekre hárul.

Tartalom:

A vízburok tagolódása, a tengervíz sajátosságai, természeti erőforrásai. A felszíni és a felszín alatti vizek összetételének, mozgásának és környezetre gyakorolt hatásának jellemzői. A szárazföld vizeinek kialakulása, jellemzése. Vízgazdálkodás.

Főbb tevékenységformák:

Adatok gyűjtése a vizek szennyezéséről, okairól és következményeiről. Az emberi beavatkozások vizekre gyakorolt hatásainak bemutatása, azokról történő véleményalkotás. Felszíni és felszín alatti vizekkel kapcsolatos egyszerű számítási feladatok.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók ismerjék meg a Föld valamennyi víztípusát, annak követelmények – mozgástörvényeit, fizikai, kémiai sajátosságait. Ismerjék a vizeket veszélyeztető emberi tevékenységeket és ezek elhárítására irányuló legfontosabb megoldási

módokat. a továbbhaladás feltételei Használják a vízgazdálkodással kapcsolatos fogalmakat és annak gyakorlatát is.

Témakör: A talaj**Óraszám: 2****Cél:**

Ismerjék meg a tanulók a talajok keletkezésének folyamatát, a talajképződés feltételeit, a jellegzetes típusokat éghajlathoz kötötten.

Tartalom:

Talaj kialakulásának folyamata, talajtípusok.

Főbb tevékenységformák :

Tudja bemutatni az egyes típusokat, magyarázza meg jellemző tulajdonságaikat, földrajzi elterjedésük feltételeit, határaikat.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A legjellemzőbb talajtípusok felismerése térkép és ábrák segítségével. Legyenek képesek összefüggéseket megállapítani a talaj és a geoszférák kapcsolatában.

Témakör: A Föld felszínformái , a földi szférák környezeti problémái**Óraszám: 4****Cél:**

Ismerjék fel a tanulók a jellemző felszínformákat, az eddig tanultakat rendszerezze, tudjon példákat említeni lakókörnyezetéből

Tartalom:

A belső és a külső erők szerepe a felszínfejlődésben. Jellegzetes felszínformák, kialakulásuk, átalakulásuk. Az éghajlatváltozás és annak környezetre gyakorolt hatásai.

Főbb tevékenységformák:

Felszínfejlődési folyamatok és felszínformák felismerése képek, ábrák segítségével.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók biztonsággal tudjanak eligazodni a természeti környezetben, értsék a környezetükben végbemenő folyamatokat.

Témakör: A földrajzi övezetesség**Óraszám: 8****Cél:**

A Föld éghajlati övezetességének bemutatása a kiváltó tényezők és az övezetesség következményeivel együtt. Az ember felelőségének bemutatása, összefüggések felfedése a Föld lakottsága és az éghajlat között.

Tartalom:

Szoláris és a valódi övezetesség kialakulása, a vízszintes és a függőleges övezetesség rendszere, az élővilág, a talaj, a vízrajzi jellemzők, a felszínformálás éghajlattól függő övezetessége, ezek összefüggései.

Főbb tevékenységformák:

Éghajlati adatok elemzése, grafikonok készítése és jellemzése, középhőmérséklet és hőingadozás számítása, éghajlati diagramok elemzése.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Ismerjék meg a tanulók az éghajlati övek, övezetek kialakító tényezőit, legyenek képesek önállóan jellemezni az egyes kontinensek, országok, tájak éghajlatát. Ismerjék meg azokat a törekvéseket, amelyeket a negatív hatások kiküszöböléséért tesz az ember.

Témakör: A Föld népessége

Óraszám: 6

Cél:

Legyenek tájékozottak a napjainkban végbemenő népességi változásokról, ismerjék a folyamat történelmi, társadalmi okait, tudjanak a jövőre vonatkozóan összefüggéseket megállapítani.

Tartalom:

A népesség összetétele, eloszlásának területi különbségei, a népesség térbeli mozgásai, és ezek okai.

Főbb tevékenységformák:

Aktuális események összegyűjtése, elemzése, problémák megbeszélése. Grafikus ábrák készítése és elemzése statisztikai adatok feldolgozásának alapformái.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók ismerjék meg a népességváltozás törvényszerűségeit legyenek tájékozottak a demográfiai robbanás és a világ élelmezési válsága közötti összefüggés tekintetében.

Témakör: Települések a Földön

Óraszám:4

Cél:

A természeti és a társadalmi tényezők egymásra hatásának a bemutatása a települések kialakulásában.

Tartalom:

A település definíciója, település típusok és az urbanizáció fogalma, a települések funkciói.

Főbb tevékenységformák:

Településekkel kapcsolatos adatsorok elemzése. Központi funkciók és vonzáskörzetek meghatározása.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók törekedjenek a szintetizálásra, tudjanak eligazodni a a történelmi múlt és a településszerkezet összefüggéseiben Ismerjék fel a helyi, a regionális és a globális jellegzetességeket és összefüggéseket.

Témakör: A világ változó társadalmi, gazdasági képe**Óraszám:10****Cél:**

Alapvető tájékozottság a gazdasági élet ágazatainak általános jellemzőiről. Ismerje napjaink világgazdaságának jellemző folyamatait, az egyes térségek szerepét a gazdasági folyamatokban, a pénz és a hozzá kapcsolódó fogalmak elsajátítása révén.

Tartalom:

A gazdasági ágazatok fő telepítő tényezői és azok jelentőségének változásai. A gazdasági szektorok jellemzői, szerepük változásai. A globalizáció, az integráció, a regionális folyamatok és a nemzetgazdaság kapcsolata. A nemzetközi együttműködés lehetőségei, a nemzetközi szervezetek szerepe a világ társadalmi-gazdasági életének alakításában. A transznacionális vállalatok, a nemzetközi kereskedelem, a pénz szerepe napjaink világgazdaságában.

Főbb tevékenységformák:

Gazdasági folyóiratok cikkeinek elemzése, statisztikai adatsorok elemzése, összefüggések felismerése.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A globalizálódó világgazdaság jellemző vonásainak, aktuális eseményeinek megismerése. Adatok, elemzések értelmezése, összefüggések meglátása.

Témakör: A világgazdaságban különböző szerepet betöltő országok**Óraszám: 10****Cél:**

Megismertetni a tanulókkal az egyes típusok jellegzetes vonásait, mellette a speciális, egyedi sajátosságokat is bemutatni. Összehasonlítani az egyes népek, nemzetek történelmi-gazdasági fejlődésének folyamatát, mai helyzetüket. Magyarország helyének, szerepének bemutatása a jelenkor gazdaságában.

Tartalom:

A világgazdasági pólusainak kialakulása, centrum és periféria térségek, változó szerepük a világgazdaságban. A fejlődő országok általános problémái, gazdasági növekedésük egyedi vonásai, akadályai. Magyarország helye a Kárpát-medencében és Európában. A medence földtörténetének, természeti viszonyainak és gazdasági jellemzőinek összefüggései. Hazánk történelmileg változó gazdasági tagolása, a táj és a gazdálkodás kapcsolatai. Az egyes kontinensek természeti viszonyainak, tájainak és megismert országai gazdaságának összefüggései.

Főbb tevékenységformák:

Sajtófigyelő, aktualitások megbeszélése, adatok gyűjtése. Készség szintű tájékozódás a különböző térképeken, tematikus térképek biztos használata.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Alkalmazzák a kommunikációs, a kooperatív és a gondolkodási képességeket. Legyenek képesek információszerzésre, tudjanak érvelni. Szintetizálás az egyes kontinensek, régiók, országok természeti és társadalmi tényezői tekintetében. Biztos eligazodás a megismert területek között.

Témakör: A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai Óraszám: 6**Cél:**

Megismertetni a tanulókkal a Föld környezeti problémáinak aktuális kérdéseit. Jellemző folyamatok, összefüggések bemutatása.

Tartalom:

A demográfiai robbanás, az élelmezési válság, a nyersanyag-és energiaválság, az urbanizáció környezeti következményei, megoldási lehetőségei.

Főbb tevékenységformák:

Aktuális források csoportmunkában történő elemzése.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A fogalmak ismerete, logikai összefüggések megállapítása.

A 12.évfolyam fakultációs helyi tanterve

Témakör: Térképészeti ismeretek

Óraszám: 2

Cél:

A térképi ábrázolás sajátosságainak, jelentőségének, készítésének és a térképajták használhatóságának megismertetése.

A térképészítés történetének ismertetése. Alakuljon ki a tanulóknak a térkép használatának az igénye. *Térképészeti módszerek, vetületi ábrázolás formáinak megismertetése. Eltérő méretarányú térképek gyakorlati felhasználása.*

Tartalom:

A térkép, a térképi ábrázolás története. Az űrfelvételek és a távérzékelés szerepe a modern térképezésben. A térkép sajátosságai, mérések a térképen. A térkép fajtái, a tematikus térképek használata

Főbb tevékenységformák:

Tájékozódás az égbolton, a Naprendszert ábrázoló térképeken és csillagtérképeken. Tematikus térképek elemzése. Helymeghatározás és távolság mérés különböző térképeken. Környezeti elemek azonosítása űrfelvételeken. *Távolságmérés eltérő méretarányú térképeken. Területszámítás arányszám alapján. Metszet szerkesztése. Tények leolvasása űrfelvételekről.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Tájékozódás az égbolton, a Naprendszert ábrázoló térképeken és csillagtérképeken. Tematikus térképek elemzése. Helymeghatározás és távolság mérés különböző térképek használata során.

Témakör: Kozmikus környezetünk-Naprendszer

Óraszám:2

Cél:

A legújabb csillagászati és űrkutatási eredmények alapján bemutatni és megismertetni a Föld kozmikus környezetét. A Világegyetem, a Naprendszer mozgástörvényeinek megismertetése. Az Univerzum jellemző objektumainak megismerése.

Tartalom:

A Nap fizikai tulajdonságai, szerkezete. Bolygók és holdjaik, csillagok, csillagrendszerek, űrkutatás múltja jelene és lehetőségei. Példák az űrkutatás eredményeinek gyakorlati alkalmazására. *A csillagászat történeti fejlődése. A Nap gömbhéjas szerkezete, ezek hatásai a kozmikus környezetre. Holdfázisok, holdfogyatkozások okai, következményei.*

Főbb tevékenységformák:

Tájékozódás csillagászati térképen, összehasonlítás és következtetések levonása, önálló előadások, gyűjtőmunka. *A Nap delelési magasságának meghatározása. Források értelmezése más galaxisok megismeréséhez.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Összefüggések felismerése térben és időben. Rendszerszemlélet kialakítása.

Témakör: A Föld, mint égitest**Óraszám: 3****Cél:**

A Föld keletkezésének, planetáris sajátosságainak megismertetése. A Föld mozgásai, azok következményei a Föld alakjára. Természettudományos világkép közvetítése, vélemények ütköztetése. A Föld mozgásából adódó sajátosságok megismertetése, időeltérések és azok számításainak készségi szintre való emelése.

Tartalom:

A Föld keletkezése, alakja, a gömbalak és következményei. A Föld mozgásai és annak következményei. A napi és az évi időszámítás, a helyi és a zónaidő számítása. *A Föld alakja és tengely körüli forgásának összefüggései és ezek következményei.*

Főbb tevékenységformák:

A Föld mozgásainak és azok következményeinek magyarázata ábrák és modellek segítségével. A Hold fényváltozásainak bemutatása önállóan készített ábra segítségével. Az időszámítás legfontosabb elméleti és gyakorlati tudnivalóinak ismerete és alkalmazási készsége, a helyi idő és a zónaidő kiszámítása, alkalmazásszintű gyakorlása. *A Nap delelési magasságának kiszámítása bármely helyen. Dátumválasztó alkalmazása számítási feladatokban.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Általános törvényszerűségek felismerése, értelmezése, alkalmazása.

Témakör: A kőzetburok**Óraszám: 6****Cél:**

A Föld sajátosságainak megismertetése, tudományos magyarázatok elfogadtatása-
lemeztektonika elmélete. A Föld belső és külső erőinek a megismerése. A Föld arculatának, változásának és sebezhetőségének az érzékeltetése. A Föld történetének ismertetése.

Tartalom:

A Föld gömbhéjas szerkezete, a kőzetburok felépítése, kőzetlemezek mozgásai és annak kísérőjelenségei. A Föld nagyszerkezeti egységei, kapcsolatuk az ásványkincsekkel. Az ásványok keletkezése, tulajdonságaik, csoportosításuk. Külső és belső felszínformáló erők hatásai, kapcsolatuk a nagy szerkezeti egységekkel. *A földmágnesség és a tájékozódás összefüggései. Abszolút és relatív kormeghatározás elve. A Pangea feldarabolódása és ennek következményei. Ércvek képződése. A vulkáni tevékenység jellegét meghatározó tényezők számbavétele. Forró pontok, mint a vulkánosság formái. Földrengések mérése hipocentrum és epicentrum kapcsolata. A nagy szerkezeti egységek kialakulásának és formakincsének összefüggései.*

Főbb tevékenységformák:

A közetlemez mozgások magyarázata modell, folyamatábra, film alapján. Magyarázó rajz készítése. Gyakorlati ismeretek megszerzése közvetlen megfigyelés alapján. Önálló ismeretszerzés. *Geoszférák közötti kapcsolat ismertetése, jellemzőinek összehasonlítása ábrák, adatok segítségével. Ábra készítése a közetburok szerkezetéről. Hegységképződési folyamatábrák készítése, elemzése, és értékelése. Nagy szerkezeti egységekhez kötődő tájak és formák megkülönböztetése.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei :

Ismerje fel az összefüggéseket a külső és a belső erők munkájában, vonjon le következtetéseket, ismerje, fel a felszíni folyamatokat ismerjen jellegzetes példákat nagy szerkezeti egységekre és ásványkincseikre.

Témakör: A légkör**Óraszám: 5****Cél:**

A légkör összetételének, a benne lejátszódó meteorológiai folyamatoknak és törvényszerűségeinek a bemutatása. Megismertetni a légkör kialakulását és az élővilágot érintő összefüggéseket. Éghajlati sajátosságok bemutatásán keresztül a bioszféra földrajzi kiterjedését meghatározó tények, összefüggések bemutatása.

Tartalom:

A légkör anyagi összetétele, fizikai állapotváltozásai, mozgásjelenségei közötti összefüggések feltárása. A víz útja a levegőben, felhő és csapadékképződés kapcsolata és formái. Ciklon, anticiklon, időjárási frontok. Az időjárás előrejelzése és értelmezése. A nagy földi légkörzés. A levegő szennyezése és védelme a légszennyezés következményei. *A hőmérséklet gazdasági jelentőségét meghatározó fogalmak / napfénytartam, tenyészidőszak stb. / megismerése. Trópusi ciklonok és helyi szelek jellemzői. A főnszél jellemzői. A szél felszínformáló tevékenysége és a többi természeti tényező összefüggései. Termikus egyenlítő fogalma, kapcsolata a passzátszél és a trópusi monszun kialakulásával. Felhő és csapadékképződés összefüggései. A csapadék leöblítő hatása és ennek következményei.*

Főbb tevékenységformák:

Rajzos és problémamegoldó feladatok alkalmazásával a légköri jelenségek felismerése, összehasonlítása. Időjárási, éghajlati térképek elemzése, ezekkel kapcsolatos grafikus ábrák szerkesztése. *Következtetés a levegő összetételére a változásokat bemutató adatsorokból. Vízgőztartalommal kapcsolatos számítási feladatok.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Ismerjék az alapvető fogalmakat, tudjanak példákat mondani, ismerjék fel a természeti jelenségeket. Tudjanak adatok alapján számításokat végezni, tudják értelmezni az időjárás jelentéseket. Ismerjék a klímaváltozás okait és várható következményeit. *Igazolja a légkör egységes rendszerként való működését, legyen képes szabályok és törvényszerűségek megfogalmazására.*

Témakör: A vízburok**Óraszám: 5****Cél:**

Az óceánok és a tengerek földrajzi jellemzőinek a bemutatása. Kiemelten fontos annak a komplex szerepkörnek a bemutatása, ami a Föld szempontjából az óceánokra, tengerekre a felszíni és a felszín alatti vizekre hárul.

Tartalom:

A vízburok tagolódása, a tengervíz sajátosságai, természeti erőforrásai. A felszíni és a felszín alatti vizek összetételének, mozgásának és környezetre gyakorolt hatásának jellemzői. A szárazföld vizeinek kialakulása, jellemzése. Vízgazdálkodás. *A légkörzési és vízkörzési rendszerek hasonlóságai, kapcsolatuk, jellemzőik. Az üledék az üledékképződés és az üledékes ásványkincsek keletkezésének összefüggései. A felszíni vizek jellemzőit meghatározó domborzati tényezők megismerése. A felszín alatti vizek és a geológiai szerkezet kapcsolata. Folyószabályozás ár- és belvízvédelem kapcsolata, a víznyerés és hasznosítás lehetőségei.*

Főbb tevékenységformák:

Adatok gyűjtése a vizek szennyezéséről, okairól és következményeiről. Az emberi beavatkozások vizekre gyakorolt hatásainak bemutatása, azokról történő véleményalkotás. Felszíni és felszín alatti vizekkel kapcsolatos egyszerű számítási feladatok. *Vízállásjelentés értelmezése. Karsztformákról metszet tömbszelvény készítése.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók ismerjék meg a Föld valamennyi víztípusát, annak követelmények – mozgástörvényeit, fizikai, kémiai sajátosságait. Ismerjék a vizeket veszélyeztető emberi tevékenységeket és ezek elhárítására irányuló legfontosabb megoldási módokat. a továbbhaladás feltételei Használják a vízgazdálkodással kapcsolatos fogalmakat és annak gyakorlatát is.

Témakör: A talaj**Óraszám: 1****Cél:**

Ismerjék meg a tanulók a talajok keletkezésének folyamatát, a talajképződés feltételeit, a jellegzetes típusokat éghajlathoz kötötten.

Tartalom:

Talaj kialakulásának folyamata, talajtípusok. *A talajképződés és az éghajlati tényezők kapcsolata. Azonális talajok kialakulása. Éghajlat, talajképződés és gazdálkodás összefüggései. A talajpusztulás kapcsolata a domborzattal és az ember termelő tevékenységével.*

Főbb tevékenységformák :

Tudja bemutatni az egyes típusokat, magyarázza meg jellemzi tulajdonságaikat, földrajzi elterjedésük feltételeit, határaikat.

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A legjellemzőbb talajtípusok felismerése térkép és ábrák segítségével. Legyenek képesek összefüggéseket megállapítani a talaj és a geoszférák kapcsolatában.

Témakör: A Föld felszínformái , a földi szférák környezeti problémái Óraszám: 2

Cél:

Ismerjék fel a tanulók a jellemző felszínformákat, az eddig tanultakat rendszerezze, tudjon példákat említeni lakókörnyezetéből

Tartalom:

A belső és a külső erők szerepe a felszínfejlődésben. Jellegzetes felszínformák, kialakulásuk, átalakulásuk. Az éghajlatváltozás és annak környezetre gyakorolt hatásai. *Az egyes geoszférákban lezajló folyamatok kapcsolata, egymásra hatásai és következményei. Több geoszférára kiterjedő környezeti ártalmak okai és a védekezés lehetőségei.*

Főbb tevékenységformák:

Felszínfejlődési folyamatok és felszínformák felismerése képek, ábrák segítségével. *A témához kapcsolódó szemelvények és folyamatábrák elemzése.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók biztonsággal tudjanak eligazodni a természeti környezetben, értsek a környezetükben végbemenő folyamatokat.

Témakör: A földrajzi övezetesség Óraszám: 6

Cél:

A Föld éghajlati övezetességének bemutatása a kiváltó tényezők és az övezetesség következményeivel együtt. Az ember felelősségének bemutatása, összefüggések felfedése a Föld lakottsága és az éghajlat között.

Tartalom:

Szoláris és a valódi övezetesség kialakulása, a vízszintes és a függőleges övezetesség rendszere, az élővilág, a talaj, a vízrajzi jellemzők, a felszínformálás éghajlattól függő övezetessége, ezek összefüggései. *Törvényszerűségek az övezetesség elemeinek kapcsolatrendszerében. Övek, övezetek környezeti problémáinak bemutatása. Sivatokok, sivatagi váz talajok kialakulása. A kontinentalitás növekedése és az emberi tevékenység hatásainak bemutatása a valódi mérsékelt öv példája alapján. A vízháztartás jelentősége az övezetek kialakulásában. Külső erők magassággal változó szerepének bemutatása.*

Főbb tevékenységformák:

Éghajlati adatok elemzése, grafikonok készítése és jellemzése, középhőmérséklet és hőingadozás számítása, éghajlati diagramok elemzése. *Övek, területek felismerése éghajlati diagramok alapján. Övezetességet bemutató komplex szelvények elemzése. Számítási feladatok a nappalok és az éjszakák , illetve a hőmérsékleti viszonyok változásai és az éghajlati övezetek kapcsolatának bizonyítására. Magassági öveget bemutató kereszt-szelvény készítése, ábrák, szövegek, képek elemzése.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Ismerjék meg a tanulók az éghajlati övek, övezetek kialakító tényezőit, legyenek képesek önállóan jellemezni az egyes kontinensek, országok, tájak éghajlatát. Ismerjék meg azokat a törekvéseket, amelyeket a negatív hatások kiküszöböléséért tesz az ember.

Témakör: A Föld népessége**Óraszám: 3****Cél:**

Legyenek tájékozottak a napjainkban végbemenő népességi változásokról, ismerjék a folyamat történelmi, társadalmi okait, tudjanak a jövőre vonatkozóan összefüggéseket megállapítani.

Tartalom:

A népesség összetétele, eloszlásának területi különbségei, a népesség térbeli mozgásai, és ezek okai. *Népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggései, öregedő és fiatalodó társadalmak igazgatási problémái. Foglalkozási átrétegződés okai és formái. Vándorlások csoportosítása, jellemzői, kapcsolatuk a történelmi eseményekkel és a népesség jelenlegi eloszlásával. Nagyrosszok kialakulásának környezeti és földrajzi okai.*

Főbb tevékenységformák:

Aktuális események összegyűjtése, elemzése, problémák megbeszélése. Grafikus ábrák készítése és elemzése statisztikai adatok feldolgozásának alapformái. *Statisztikai adatok értékelése az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseinek bemutatására.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók ismerjék meg a népességváltozás törvényszerűségeit legyenek tájékozottak a demográfiai robbanás és a világ élelmezési válsága közötti összefüggés tekintetében.

Témakör: Települések a Földön**Óraszám:2****Cél:**

A természeti és a társadalmi tényezők egymásra hatásának a bemutatása a települések kialakulásában.

Tartalom:

A település definíciója, település típusok és az urbanizáció fogalma, a települések funkciói. *Tanyarendszer kialakulásának okai, típusai, összehasonlításuk a farmokkal. Települések szerepköre. Összefüggések a szerepkör, az alaprajz és az arculat között, falvak átalakulási folyamatai.*

Főbb tevékenységformák:

Településekkel kapcsolatos adatsorok elemzése. Központi funkciók és vonzáskörzetek meghatározása. *Képek, ábrák segítségével felismerni az egyes földrajzi övezetek településképének fő jellemzőit.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A tanulók törekedjenek a szintetizálásra, tudjanak eligazodni a a történelmi múlt és a településszerkezet összefüggéseiben Ismerjék fel a helyi, a regionális és a globális jellegzetességeket és összefüggéseket.

Témakör: A világ változó társadalmi, gazdasági képe**Óraszám:10****Cél:**

Alapvető tájékozottság a gazdasági élet ágazatainak általános jellemzőiről. Ismerje napjaink világgazdaságának jellemző folyamatait, az egyes térségek szerepét a gazdasági folyamatokban, a pénz és a hozzá kapcsolódó fogalmak elsajátítása révén.

Tartalom:

A gazdasági ágazatok fő telepítő tényezői és azok jelentőségének változásai. A gazdasági szektorok jellemzői, szerepük változásai. A globalizáció, az integráció, a regionális folyamatok és a nemzetgazdaság kapcsolata. A nemzetközi együttműködés lehetőségei, a nemzetközi szervezetek szerepe a világ társadalmi-gazdasági életének alakításában. A transznacionális vállalatok, a nemzetközi kereskedelem, a pénz szerepe napjaink világgazdaságában. *Közgazdasági mutatók és a gazdasági fejlettség kapcsolatának bemutatása. A piacgazdaság és a tervgazdaság összehasonlítása, a piacgazdaság működési elvei. Nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kapcsolata. Világgazdasági folyamatok összefüggései, függőségek. Az eltartóképesség a természeti és a társadalmi folyamatok összefüggései. Élelmiszertermelést befolyásoló tényezők. Energiahordozók kitermelésének és felhasználásának eltérései, összetételének változása, megújuló energiaforrások. Ipari és technológiai parkok szerepe. A közlekedés és az infrastruktúra szerepe az egyes gazdasági fejlettségi szinteken. Adósválság és következményei. Az infláció költségvetési hiányt gerjesztő hatása.*

Főbb tevékenységformák:

Gazdasági folyóiratok cikkeinek elemzése, statisztikai adatsorok elemzése, összefüggések felismerése. *Vázlat készítése az európai integrációs folyamatról. Az infrastruktúra és az életminőség kapcsolatának bemutatása adatsorok segítségével.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A globalizálódó világgazdaság jellemző vonásainak, aktuális eseményeinek megismerése. Adatok, elemzések értelmezése, összefüggések meglátása.

Témakör: A világgazdaságban különböző szerepet betöltő országok**Óraszám: 15****Cél:**

Megismertetni a tanulókkal az egyes típusok jellegzetes vonásait, mellette a speciális, egyedi sajátosságokat is bemutatni. Összehasonlítani az egyes népek, nemzetek történelmi-gazdasági fejlődésének folyamatát, mai helyzetüket. Magyarország helyének, szerepének bemutatása a jelenkor gazdaságában.

Tartalom:

A világgazdasági pólusainak kialakulása, centrum és periféria térségek, változó szerepük a világgazdaságban. A fejlődő országok általános problémái, gazdasági növekedésük egyedi vonásai, akadályai. Magyarország helye a Kárpát-medencében és Európában. A medence földtörténetének, természeti viszonyainak és gazdasági jellemzőinek összefüggései. Hazánk történelmileg változó gazdasági tagolása, a táj és a gazdálkodás kapcsolatai. Az egyes kontinensek természeti viszonyainak, tájainak és megismert országai gazdaságának összefüggései. *A világgazdasági pólusok, centrum és periféria térségek kialakulásának okai, területi változásai, a perifériák felzárkózási lehetőségei. Adóparadicsomok, világszervezetek. A Kárpát- medence kialakulásának földtörténeti magyarázata, az egyes korok eseményei. Magyarország természeti viszonyainak jellemzői, összefüggésük a medence helyzettel. Központi fekvés és a tranzit szerep értékelése. Hazánk gazdasági átalakulása, a tulajdonformák változása és következményei. Magyarország élelmiszergazdasága és kapcsolata az EU mezőgazdaságával. A turizmus hatásai hazánkban. Nagytájaink természeti jellemzői, gazdálkodásuk és településeik. Nagyrégiók kialakulása, szerepe az EU-ban, régió belüli együttműködések. Európa kialakulása, nagy szerkezeti és domborzati egységei és ezek kapcsolata társadalmi és gazdasági folyamatokkal. Európai integráció kialakulása, kapcsolata a többi tömörüléssel. Az EU szerepe a világgazdaságban. A Földközi-tenger jelentősége a dél-európai országok életében. Dél- Európa országainak egyedi vonásai, vezető gazdasági ágai, a jellemző gazdálkodási formák történelmi és természeti okai. Közép-Európa földrajzi helyzete, természeti adottságainak és történelmi múltjának összefüggései. A gazdasági élet területi elhelyezkedése és ágazati szerkezete. Csehország nagytájai és jellemzői. A volt Szovjetunió társadalmi és gazdasági jellemzői, utódállamok. A gazdálkodás jellemzői Oroszországban. Az Európán kívüli kontinensek szerkezeti felépítése természeti jellemzői és gazdasági szerepük. Ázsia vallási és kulturális sokszínűsége, világgazdasági szerepe. Hongkong szerepe a térség fejlődésében. Japán szerepe Ázsia gazdasági életében. Társadalmi és vallási hagyományok szerepe India példáján. Az arab-világ geopolitikai szerepe, közös vonásai, gazdasági jellegzetességei. Izrael sajátos útja. Ausztrália gazdasági szerepe. Trópusi-Afrika különböző természeti adottságú országainak összehasonlítása, a gyarmatosítás következményei. Amerika földrajzi övezetessége. Integrációs törekvések, urbanizáció, bevándorlás szerepe. Egyedi gazdaságfejlődési utak Brazília és Mexikó példáján.*

Főbb tevékenységformák:

Sajtófigyelő, aktualitások megbeszélése, adatok gyűjtése. Készség szintű tájékozódás a különböző térképeken, tematikus térképek biztos használata. *Többtényezős földrajzi összefüggések bizonyítása a Kárpát-medence példáján. Tematikus térképek elemzése hazánk gazdasági folyamataival kapcsolatban. Nemzetközi statisztikák alapján tendenciák, folyamatok, összefüggések megállapítása hazánk gazdasági ágainak szerepéről. A gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjának bemutatása forráselemzés alapján. Ukrajna gazdasági jelentőségének bemutatása statisztikai adatok alapján. Kontinensek gazdasági fejlettségének összehasonlítása adatok alapján. Ázsia felzárkózó országainak hasonló és eltérő vonásai adatok elemzése alapján. Az USA gazdasági körzeteinek összehasonlítása, erről grafikus ábrák készítése.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

Alkalmazzák a kommunikációs, a kooperatív és a gondolkodási képességeket. Legyenek képesek információszerzésre, tudjanak érvelni. Szintetizálás az egyes kontinensek, régiók, országok természeti és társadalmi tényezői tekintetében. Biztos eligazodás a megismert területek között.

Témakör: A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai Óraszám: 2**Cél:**

Megismertetni a tanulókkal a Föld környezeti problémáinak aktuális kérdéseit. Jellemző folyamatok, összefüggések bemutatása.

Tartalom:

A demográfiai robbanás, az élelmezési válság, a nyersanyag-és energiaválság, az urbanizáció környezeti következményei, megoldási lehetőségei. *A fenntartható fejlődés szükségességének megismerése, A környezeti válság oka, folyamata, összefüggései. Nemzetközi egyezmények.*

Főbb tevékenységformák:

Aktuális források csoportmunkában történő elemzése. *Szemelvények segítségével értelmezni a fenntartható fejlődés elméletét és gyakorlati lehetőségeit.*

Fejlesztési követelmények – a továbbhaladás feltételei:

A fogalmak ismerete, logikai összefüggések megállapítása.

Megjegyzés: Az emelt szintű követelmények dőlt betűvel szerepelnek!